

Grindsteds historie *i udsnit*

Fortalt af Poul Dahl, Horsens Hammer Lokalhistoriske Arkiv

Grindsted er en gammel landsby. Bynavnets endelse (sted) viser, at det kan føres tilbage til Jernalderen 500-800 e. Kr.

Vi har da også fund fra Jernalderen. En drikkekop blev fundet i 1960 af lærer Cecilie Nielsen og et par drenge ved en gravhøj på "Søndergaards mark", umiddelbart vest for Grindsted Skole.

*Drikkekop fra jernalderen.
Foto: Per Hadsund, Aalborg Historiske Museum.*

Der har dog boet mennesker langt tidligere. I en periode i Bronzealderen (1700 – 600 f. Kr.), har foreløbige arkæologiske undersøgelser fra 2020 vist rester af en art bebyggelse på en bakke skrånende ned mod et vådområde.

*Indledende arkæologiske undersøgelser på mark sydøst for Tranevejskvarteret 2020.
Foto: Poul Dahl.*

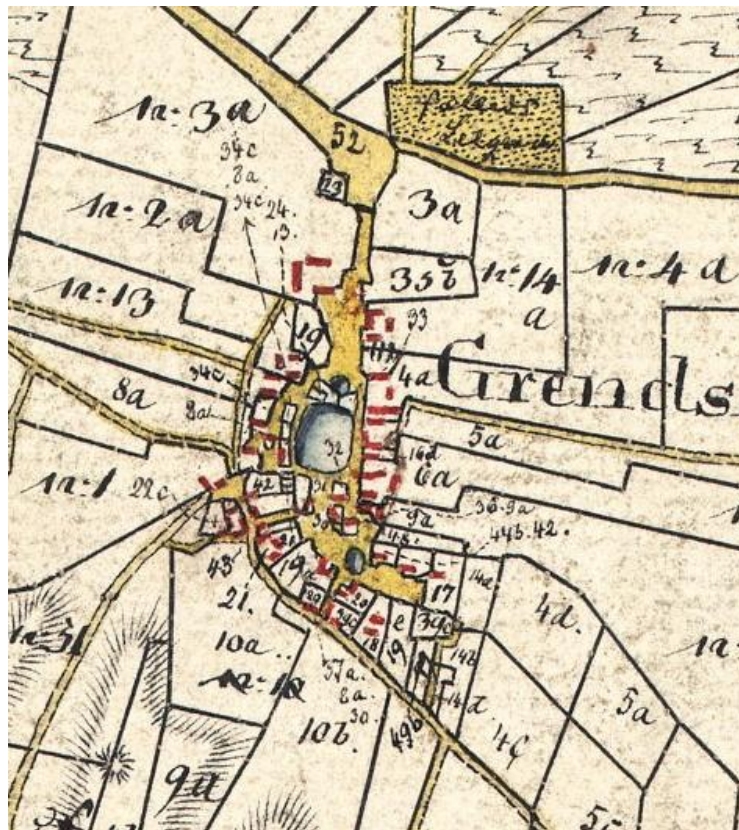
Grindsted udviklede sig til en typisk dansk bondelandsby med gårde og huse omkransende et gadekær. Kirke fik byen dog ikke, i hvert fald ikke indenfor bygrænsen. Den blev bygget nogle få kilometer vest for byen ved et område kaldet Hammeren, formentlig i 1100-tallet. En kulturgeograf fremsatte i 1960'erne en hypotese om en landsby i området ved kirken. En landsby, som under "den lille istid" i 1300-årene blev nedlagt og gårdene flyttet til Grindsted. Spændende forskning!

Allerede i 1734 blev der bygget skole med en donation fra provst Jens Henrichsen Stampe og hans enke Christiane Thestrup i Hammer Præstegaard. De blev forældre til den senere statsminister og generalprokurør Henrik Stampe.

Grindsted Skole med ældre bygning fra 1868 til venstre.
Ny skolebygning fra 1918 midtfor, tegnet af arkitekt Hother Paludan, Aalborg.
Foto i Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Landsbyen Grindsted udviklede sig uendelig langsomt. Gårde og huse var fæsteejendomme under Wraa gods, Langholt Hovedgaard og Attrupgaard. Udskiftningen af byen i 1799 medførte, at den århundredårige gamle driftsform med fællesdrift blev opgivet. Den enkelte gård fik samlet sine marker i "klumper", bønderne købte sig efterhånden fri af deres fæsteforpligtelser og lidt efter lidt blev gårdene flyttet ud på deres marker.

Grindsted by. Gårde og huse omkranser gadekæret.
Udsnit af Sognekort ca. 1816. Historiske Kort på Nettet.

I anden halvdel af 1800-årene begyndte der at ske en vis udvikling. I 1866 hører vi om den første **mølle** i Grindsted, fra 1872 og 40 år frem var det Lorenz Carstens og hans efterkommere, der drev møllen; omkring 1900 etablerede Carstens sig også **købmand**. Forretningen fortsatte frem til 1967. Fra 1973 og frem til 2004 drev Bendt og Rita Grønborg herfra byens og omegnens velestimerede el-forretning.

Der blev bygget **mejeri**, men ikke i Grindsted. Ledende gårdmænd fra Grindsted, med Simon Pedersen på Siverholm i spidsen plæderede, sammen med andre bønder fra den nordlige del af sognet, for et mejeri i **Kinnerup**, det blev bygget i 1890.

Det var først langt senere i 1935, der blev bygget **mejeri i Grindsted**, igen med gårdejeren på Siverholm, nu Chresten Berg Risager, som initiativtager og storleverandør.

*Møllen i Grindsted 1914.
Foto venligst udlånt af Kirsten Vesterby Fischer.*

År 1900 blev **Missionshuset** opført. Det blev langt senere, i slutningen af 1970'erne, ombygget til **Ungdomshus**. Det var driftige borgere, som købte og omforandrede huset til glæde for ungdommen i Grindsted og Uggerhalne.

*Missionshuset under ombygning til Ungdomshus.
Foto i Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.*

I 1903 blev **Grindsted og Omegns Forbrugsforening** etableret. Brugsen fik ikke nogen lang levetid. Allerede i 1917 blev den solgt og omdannet til købmandsforretning, en funktion den havde frem til 2005. Sadelmager Jens Thomassen overtog og driver herfra en anset sadelmagerforretning.

Der blev oprettet **telefoncentral i 1916** i en gård, beliggende hvor vejen til Vodskov, "Gennem Bakkerne", startede. Centralen forblev stort set i familien Fogth Hansens varetægt frem til 1970, hvor den blev automatiseret.

Grindsted set mod sydøst fra Mejeriets skorsten omkring 1935. Nyd de hvidkalkede gårde og huse ved Uggerhalnevej. Foto i Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Efterhånden som gårdene flyttede ud ad byen, blev området ved gadekæret, byens fort, forandret. Der blev bygget huse og nuværende Uggerhalnevej blev byens hovedfærdselsåre. Landsbypræget med de hvidkalkede bygninger forsvandt lidt efter lidt.

Byen krøb mod sydøst, flere huse kom til og i slutningen af 1940'erne begyndte sideveje at dukke op og senere fra 1960'erne kom nye kvarterer til på begge sider af Uggerhalnevej. Det kulminerede i 1970'erne og 80'erne med Kornelparken, opført på "Storgaard" og "Østergaards" marker.

*"Sweet Home", Uggerhalnevej 14. Bygget 1922 af muremester Søren M. Jensen. En smuk patriciervilla med finurlige detaljer
Foto: Anders Annanias Jensen 2020.*

Grindsted voksede stærkt i denne periode, og den gamle skole, der i 1918 havde fået ny smuk skolebygning, kunne ikke rumme de mange børn, som fulgte af udviklingen. Udvidelsen skete, til beboernes forbitrelse, ved **opførelse af barakker**, fire i alt. De skulle være der midlertidigt. Den midlertidighed blev voldsom lang. Først i 2017 fik byen den skole, som borgerne gennem årene havde kæmpet for.

Akademisk Arkitektforening har i 2023, i forbindelse med en international arkitektkonference, med fokus på bæredygtigt byggeri, vist sammenbygningen af den nye og den gamle Grindsted skole, som et lysende eksempel.

Project details
 Where: Uggerhøllevej 4, 9310
 Vodskov
 Completed: 2017
 Client: Aalborg Municipality
 Architects: Pluskontoret Arkitekter

Photos: Jesper Balleby

*Grindsted Skole vist i forbindelse med den internationale arkitekturkonference i juli 2023.
 Fotograf Jesper Balleby.*

Det lykkedes dog initiativrige og vedholdende borgere gennem et intenst lobbyarbejde at få bygget hal og boldbaner i slutningen af 1970'erne.

*Grindsted Skole med barakker i andre skolebygninger i forgrunden.
 I baggrunden nybygget hal og nyanlagte idrætsbaner, flot og hensigtsmæssigt placeret.
 Foto 1980. Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.*

Erhvervslivet i og omkring byen bestod først og fremmest i forretninger, håndværks- og servicevirksomheder. De blomstrede op gennem det meste af det 19. århundrede, men fra slutningen 1900-årene forsvandt flere og flere forretninger. Den sidste købmand drejede nøglen i 2005.

Slagtergaarden på Uggerhalnevej fotograferet i begyndelsen af 1960erne.
Foto venligst udlånt af Karin Eriksen, Brønshøj.

Foreningslivet blomstrede i landsbyen, Borgerforeningen startede sit virke i 1932 og havde bl.a. fortove og gadebelysning på dagsordenen. GIF, **Grindsted Idrætsforening** begyndte en lang karriere, primært med håndbold på programmet. Grindsted blev et lille håndboldmekka.

GIF rykkede i 1966 op i Mesterrækken.
Kilde: GIF 50 år.

I 1978 begyndte **GSK** med fodbold, gymnastik og badminton. I 2016 slog de to idrætsforeninger sig sammen og nye sportsdiscipliner kom til.

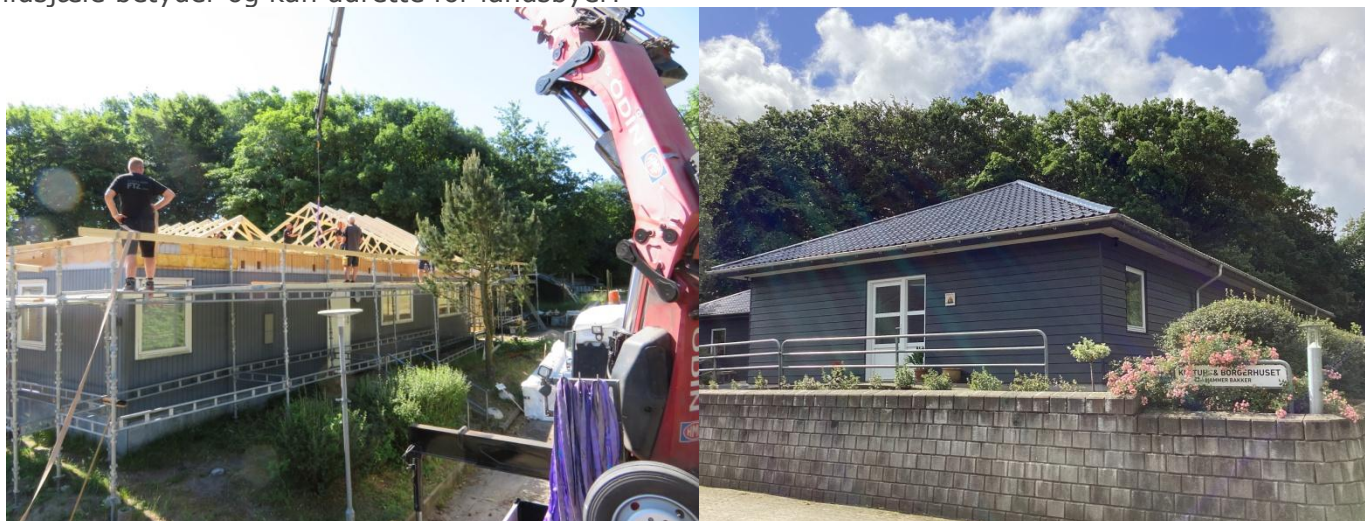
Så er første spadestik til cykelstien taget. Det var en stor dag med mange borgere forsamlet på "Trekanten" i Uggerhalne, da spadestikket skulle tages. Jane Gamborg Jensen (Skolebestyrelsen), Rose Sloth Hansen (politiker), Bendt Grønberg (Cykelstiudvalget) og Peter Lindholt, (Vodskov Samråd), styrede spaden!
Fotograf Poul Dahl.

I 2011 blev **Samrådet for Grindsted og Uggerhalne dannet**. Det medførte en betydelig udvikling i byerne. Der blev sat skub i en lang række aktiviteter inden for kunst og kultur. **Gadekæret** blev renoveret og hvide betonkreationer opsat, byerne fik **byporte** med velkomsthilsen, og svampe i egetræ kom til at pryde byerne. Betydningsfuldt var etablering af **cykelsti** mellem Grindsted, Uggerhalne og Vodskov i 2017 og med **2-1 vej i Uggerhalne** i 2018.

*Frivillige fra Samrådet, Villy Aagaard Nielsen, Palle Nørskov, Jon Kjeldgaard, Torben Hedemann Jensen, Thorkild Dahl Pedersen, og Poul Dahl, arbejder på at få betonkreationer på plads ved gadekæret.
Fotograf Ole Schwarz og Poul Dahl.*

I 2019 med bygning af et længe ønsket forsamlingshus i den gamle DUS-bygning: **Kultur- og Borgerhuset HAMMER BAKKER**, i hovedsagen skabt ved frivillig arbejdskraft. Imponerende hvad ildsjæle betyder og kan udrette for landsbyer!

*Kultur- og Borgerhuset HAMMER BAKKER. Foto til venstre: spærene rejses, til højre ses slutresultatet.
Foto Lasse Breddam.*

Sidste skud på udviklingsstammen er et boligprojekt, som forventes påbegyndt i byens sydøstre ende i 2025.

I 2023 var der 656 indbyggere i Grindsted

Indbyggertal i Horsens og Hammer sogne

	1787	1840	1880	1901	1911	1916	1930
Horsens	445	629	1.037	1.213	1.215	1.238	1.420
Hammer	413	659	885	941	1011	982??	1475